Kuuloliitto ry

Asiantuntijalausunto
22.11.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: **Hallituksen esitys HE 250/2020 vp**

Hallituksen esitys Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kuuloliitto kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto Yleisradio Oy:sta annetun lain muuttamisesta

Kuuloliitto on huolissaan, että kuulovammaisten henkilöiden perusoikeuksien toteutumisen varmistaminen on unohtunut lakiuudistusprosessin aikana. Uudistuksessa, sen luonteesta ja taustalla olevasta valituksesta johtuen, korostuu elinkeinovapauden turvaaminen ja elinkeinon harjoittamiseen liittyvät kysymykset. Kuuloliitto muistuttaa, että eriasteisesti huonokuuloisia henkilöitä Suomessa on noin 800 000. Kuulokojeen käyttäjiä on 100 000 ja sisäkorvaistutteen käyttäjiä on 2000 henkilöä. Kuulovamma aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia puheesta selvän saamiseen ja sanojen erottamiseen. Sen tähden kuulovammaiset tarvitsevat puheen ja äänimateriaalin ohella kirjallista, tekstimuotoista materiaalia. Vain näin varmistetaan kuulovammaisten henkilöiden tiedonsaanti yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Kuuloliitto esittää, että hallituksen esityksen viimeistelyssä tulee ottaa huomioon se, että Suomi on ratifioinut YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta. Suomen tulee varmistaa, että kuulovammaisilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tietoa ja sopimuksen pykälän 21 mukaisesti vapaus etsiä, vastaanottaa ja välittää tietoja ja ajatuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Poikkeuspykälän sisältö pysyttävä kattavana

Kuuloliitto vaatii, että lain poikkeuspykälän sisältö pysyy riittävän yksityiskohtaisena ja listauksessa pysyvät kaikki siinä luetellut kohdat. Lisäksi Kuuloliitto esittää lisättäväksi 7 pykälän toisen momentin poikkeuslistaan perusoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvän uutisoinnin. Vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvien asioiden uutisointi ovat poikkileikkaavasti kaikki kansalaisia, erityisesti kuulovammaisia, koskevia. Kuuloliitto esittää myös poistettavaksi 7§ toisen momentin kohdista 1 ja 2 lyhyet- määritelmän. Lyhyt-määritelmä on hyvin tulkinnanvarainen, jonka takia sitä ei tule lain tasolla käyttää.

Kuuloliitto korostaa, että kuulovammaiset mediakäyttäjät ovat lähtökohtaisesti riippuvaisia tekstisisältöisestä verkkosisällöstä ja tekstipohjainen sisältö on ainoa kuulovammaisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen varmistava tapa tuottaa sisältöä ja tietoa. Kuulovammaiset henkilöt tarvitsevat tekstipohjaista journalistista sisältöä, jotta heidän perus- ja ihmisoikeudet tosiasiallisesti toteutuvat. Kuuloliitto näkee, ettei esityksen yhdenvertaisuusvaikutuksia ole tunnistettu riittävästi kuulovammaisten tiedonsaannin kannalta.

Yhteenveto Kuuloliiton vaatimuksista:

- Lakiesityksen viimeistelyssä on varmistettava, että lain 7 pykälässä oleva poikkeusluettelo säilyy kattavana. Näin varmistetaan, että kuulovammaisilla on jatkossakin mahdollisuus saada monipuolisesti saavutettavaa, tekstimuotoista verkkosisältöä yhdenvertaisesti muiden kansalaisten kanssa.

- Kuuloliitto näkee, että lain 7 pykälässä on määriteltävä mahdollisimman tarkkarajaisesti poikkeuksista ja poikkeuslistassa mainitut eri tilanteet on oltava lopullisessa laissa, eikä poikkeuslistaa saa heikentää.
- Kuuloliitto esittää lisättäväksi pykälän toisen momentin poikkeuksia käsittelevään listaan kohdan:
    - Perusoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvä uutisointi.

- Kuuloliitto esittää poistettavaksi 7§ toisen momentin kohdista 1 ja 2 lyhyet-määritelmän. Lyhyt-määritelmä on hyvin tulkinnanvarainen, jonka takia sitä ei tule lain tasolla käyttää. Kuuloliiton esityksen mukaan kohdat 1 ja 2 kuuluisivat poiston jälkeen seuraavasti:

    - 1) tekstimuotoiset uutissisällöt, joita yhtiö julkaisee Oy Suomen tietotoimisto – Finska Notisbyrån Ab:n tai muun sitä vastaavan kansallisen uutistoimiston kanssa tehdyn yhteistyön perusteella;
    - 2) nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvät tekstimuotoiset uutissisällöt

Sanna Kaijanen
toiminnanjohtaja
Kuuloliitto ry

Lisätietoja: Sami Virtanen, asiantuntija (saavutettavuus ja digitaaliset palvelut),
s-posti: sami.virtanen@kuuloliitto.fi